

Erasmus+ Programa

Bendradarbiavimas Inovacijoms, KA227 – Kūrybiškumą skatinančios strateginės partnerystės

Įtraukusis kūrybingumas ugdant meninius gebėjimus (INCREA+)

Tarptautinės ataskaitos santrauka

Parengė: Teresa M. Sgaramella & Lea Ferrari

Iš anglų kalbos vertė: Lina Jasinskaitė

Redagavo: Vida Drąsutė

Erasmus+ projektu „Įtraukusis kūrybingumas ugdant meninius gebėjimus“ (InCrea+) siekiama pateikti inovatyvų įtraukiojo ugdymo ir gerovės skatinimo metodą, kuris padėtų ugdyti mokinių 21-ojo amžiaus įgūdžius, įgyvendinant meninio ugdymo turinį bei praktikas vidurinio lavinimo mokyklose.

Šis dokumentas, tai santrauka ataskaitos, kurioje pateikiami dviejų tikslinių grupių - meninėje srityje dirbančių mokytojų ir kultūros sektoriuje dirbančių specialistų - požiūrį apibūdinančių apklausų rezultatai. Vykdytomis apklausomis buvo siekiama sužinoti kokia yra įtraukiojo ugdymo srityje dirbančių pedagogų bei specialistų ir ekspertų, dirbančių kultūros ir kūrybiškumo ugdymo sektoriuje patirtis, žinios, nuomonės apie įtraukujį ugdymą ir tai, kaip meninės veiklos galėtų prisidėti prie įtraukiojo ugdymo gerinimo. Taip pat norint pateikti rekomendacijas, pasiūlyti metodinę medžiagą, kuri numatoma sukurti InCrea+ projekte ir kuri būtų prasminga, svarbu sužinoti ir tikslinės grupės lūkesčius, iššūkius, pageidavimus, kurioje srityje ar kokiose veiklose jiems reiktų pastiprinimo. Duomenys buvo renkami 2021 m. balandžio-birželio mėn. laikotarpyje apklausiant tikslines grupes internete (naudojant Google formą).

Mokytojų bei kūrybos ir kultūros sektoriaus ekspertų perspektyvos: pagrindiniai aspektai

Atlikus išsamią abiejų tikslinių grupių apklausos dalyvių atsakymų analizę gauti rezultatai, kuriuos, apibendrinsime šiame skyriuje išryškinant pagrindinius analizės metu išryškėjusius elementus ir jų galimą pritaikymą įgyvendinant InCrea+ projektą¹. Pirmoji apklausa buvo vykdyta apklausiant mokytojus, dirbančius skirtingose partnerinių šalių (Lietuva, Ispanija, Rumunija, Italija, Bulgarija, Turkija) mokyklose ir ugdančius skirtingų klasių (amžiaus) moksleivius, todėl buvo galima gan plačiai apžvelgti situacijas. Šioje apklausoje dalyvavo 100 mokytojų iš 7 bendradarbiaujančių institucijų esančių 6-iose minėtose valstybėse. Antroje apklausoje, dalyvavo kultūrinio ir kūrybinio sektoriaus (KKS) darbuotojai, įvairių meno rūšių ekspertai iš visų partnerinių šalių. Iš viso tyrime dalyvavo 46 kūrybinio ir kultūrinio sektoriaus (KKS) profesionalų iš 6 partnerinių šalių.

Pirmiausia, verta paminėti, kad nors abi tikslinės grupės pasižymėjo skirtingu dalyvių skaičiumi, buvo ne vienodai susipažinę su įtraukiojo ugdymu ar meno išraiška, ar pripažino meną bei menines veiklas, kaip prasmingą įrankį įtraukiamam ugdymui. Kitaip tariant, jų atsakymai į klausimus,

¹ InCrea+ projekto tikslas - suformuoti inovatyvų įtraukiojo švietimo taikymo bei gerovės puoselėjimo metodą, paremtą edukaciniu menų ugdymo turiniu bei praktiniu šio turinio įgyvendinimu. Daugiau apie projektą: <https://increateplus.eu/lt>

nagrinėjamus apklausoje, suteikė naudingos informacijos InCrea+ projekto tolimesniam plėtojimui .

Įtraukiojo ugdymo iššūkiai. Visi įvairūs aspektai yra aktualūs abiem tikslinėms grupėms, tačiau atkreipiamas dėmesys, kad mokytojai vis dažniau mini socialinius ir ekonominius bei socialinius ir emocinius iššūkius. Maždaug tiek pat aktualūs yra ir kiti galimi iššūkiai bei kultūriniai ir intraasmeniniai (fiziniai, pažintiniai ir santykių) aspektai. Įdomu tai, kad jei gabumai ir talentas yra derinami, jų kombinacija padeda gerinti kultūrinį ir veiklos kultūrinėje srityje lygį, o taip pat akivaizdu, kad pastaruoju metu specialistai skiria dėmesį šiems aspektams ugdyti.

Menai ir jų parama įtraukiajai praktikai: galimybės ir numatomas poveikis. Su įtraukiosiomis praktikomis meno dalyviai dažniau sieja muziką, tapybą, piešimą, teatrą, meną ir amatus bei šokius. Pirmuosius du dažniau mini mokytojai, o šokius – KKS darbuotojai.

Panašu, kad dalyviai kalba apie menines raiškas, kurias būtų galima suskirstyti į tris pagrindines kategorijas:

(a) *jutiminė meninė raiška*, kai naudojamos ir vaizdinės, ir garsinės vaizdavimo priemonės (pavyzdžiui muzika, piešimas, tapyba),

(b) *meninės atlikimo raiškos* (šokiai, teatras);(c) *meno ir amatų raiškos*, kuriose iš dalyvių tikimasi *kurti gražius dalykus, galbūt turinčius funkcinę vertę.*

Tikėtina įtraukiosios praktikos nauda. Nauda, kurią mokytojai dažniau numato savo mokiniams yra susijusi su socialiniais ir ryšių aspektais bei tinklų kūrimo ir mąstymo įgūdžiais. Kita vertus, KKS specialistai daugiau dėmesio atkreipia į meninių žinių plėtojimą, individualių išteklių paramą ir teigiamas savybės, taip pat šiek tiek ir į aktyvų dalyvavimą siūlomoje veikloje.

Stipriai kreipiant dėmesį į mokinius, turinčius specialių ugdymo poreikių ar silpnųjų vietų, gautų atsakymų modeliai skiriasi. Mokytojai dažnai numato naudą, susijusią su pažinimo ir ryšių įgūdžiais, o CCS pabrėžia poveikį praktinei kasdienio gyvenimo veiklai, emocijų raiškai, supratimui ir mokymuisi.

Profesionalų kompetencijos ir vaidmenys. Kalbant apie dvi skirtingas tikslines grupes (meno krypties mokytojus ir KKS darbuotojus) kompetencijos, kurias jie suvokia kaip svarbias vykdant veiklą, skirtą įtraukiajam ugdymui ir meno kūrimui, skiriasi, pastebimi du modeliai, kurie reikalauja įvairių kompetencijų modelių aktualumo.

Abi grupės pirmiausia paminėjo kūrybiškumą ir kalbinius įgūdžius, emocijų valdymą bei socialines kompetencijas. Išryškėjo grupiniai skirtumai, nes mokytojai pabrėžia komandinio darbo, organizacinių ir mokymosi įgūdžių svarbą, o KKS specialistai pabrėžia klausymo įgūdžių funkciją kartu su kompetencijomis konkrečioje srityje, t.y. menuose ir patirtimi meninės raiškos matmenyse.

Meno specialistų vaidmuo aiškiai išryškėja konsultavimo ir mokymo veiklose, kuriuos siūlo patys KKS. Taip pat šiuo atveju tarp dviejų grupių atsirado skirtingų reikiamų kompetencijų modelių. Dėl šio rezultato atsiranda reikiamybė integruoti dvi perspektyvas.

Mokomasis meno kūrimas ir 21-ojo amžiaus iššūkiai. Sąvoka 21-ojo amžiaus įgūdžiai reiškia išsamias žinias, įgūdžius, darbo įpročius ir charakterio bruožus, kurie, pasak pedagogų, mokyklų reformuotojų, aukštųjų mokyklų profesorių, darbdavių bei kitų nuomone, yra labai svarbūs sėkmei šiuolaikiniame pasaulyje.

Šie įgūdžiai yra reikalingi žmonėms, norint susidoroti su 21-ojo amžiaus iššūkiais, nes šis amžius yra globaliai aktyvus, skaitmeniškai besikeičiantis, judantis į priekį, kūrybiškai progresuojantis, ieškantis kompetetingų žmogiškųjų išteklių ir greitai priimantis pokyčius.

Įvairioms kategorijoms priklausančius įgūdžius iš esmės galima suskirstyti į šias kryptis: *Mokymosi*

įgūdžiai (t.y. kritinis mąstymas, kūrybiškumas, bendradarbiavimas, bendravimas, problemų sprendimas); *Raštingumo įgūdžiai* (t.y. informacinis, žiniasklaidos, technologijų raštingumas) ir *Gyvenimo įgūdžiai* (t.y. empatija, lankstumas ir prisitaikymas, lyderystė, iniciatyvumas ir savarankiškumas, socialinė ir tarpkultūrinė sąveika).

Nors ir skirtingais lygmenimis, abi grupės į savo prioritetus įtraukė kai kuriuos mokymosi įgūdžius (žr. kūrybinis mąstymas, kritinis mąstymas, bendravimas) ir kai kuriuos gyvenimo įgūdžius (emocijų valdymas). Nors mokytojų pasirinkimai apima įvairius įgūdžius, CCS specialistai teikia didelį prioritetą įgūdžiams, susijusiems su raštingumu (ypatingai skaitmeniniu) ir kitais mokymosi įgūdžiais, kurie yra artimesni jų gilesnei asmeninei ir profesinei meninės raiškos patirčiai, ty savarankiškam mokymuisi ir laiko valdymui.

Tuomet atsiranda įvairių modelių, siūlančių integruotą požiūrį, kuris apima visas 21-ojo amžiaus įgūdžių grupes kuriant programą, kuria siekiama juos puoselėti meninėmis priemonėmis.

Pasak KKS mokytojų ir specialistų, klausimas natūraliai kylantis iš šių duomenų, verčia mus ieškoti potencialiai naudingų meninių priemonių, padedančių ugdyti šiuos įgūdžius.

Mokytojų integravimas ir kūrybino bei kultūrinio sektoriaus perspektyvos: pasiūlymai projektui InCrea+

Apklausoje dalyvavusių mokytojų ir KKS darbuotojų atsakymai pabrėžia būtinybę integruoti žinias tiek į ekspertų siūlomas veiklas, tiek į pasirinkimus, kuriais vadovaujama kuriant naujovišką vidurinių mokyklų mokinių ugdymo programą, taip pat analizuojant pokyčius ir teigiamą bei įtraukijį vystymąsi, kuris yra skatinamas visose vidurinėse mokyklose ir mokiniai turėtų ne tik pažinti įtraukiojo ugdymo teorinius aspektus, bet ir suvokti jų naudą bei taikyti praktiškai įgytas žinias.

Kalbant apie edukacinę veiklą skirtą, besidomintiems edukacinio meno kūrimu ir InCrea+ tikslų įgyvendinimu, apklausos rezultatų analizė siūlo:

- a. Suteikti aiškų ir gilų supratimą apie teorinius ir metodinius pasirinkimus, susijusius su įtraukiojo ugdymu ir universaliu mokymosi dizainu.
- b. Plėtoti žinias apie dabartinius ir numatomus ateities iššūkius, ugdyti 21-ojo amžiaus įgūdžius įvairiose srityse, ypač mokymosi, raštingumo ir gyvenimo bei profesinių įgūdžių tobulinimo.
- c. Plėtoti žinias apie patirties prasmę, kylančią iš įvairių meninių raiškų, tokių kaip meno suvokimas ar meno kūrimas.

Kalbant apie temas, kurias svarbu integruoti į mokinių ugdymo programą, siūlomos pagrindinės gairės yra šios:

- d. Plėtoti veiklą, sprendžiančią pagrindinius įtraukiojo ugdymo iššūkius
- e. Plėtoti veiklą, kuri apima 21-ojo amžiaus įgūdžius kiekvienoje iš pagrindinių sričių (mokymosi, raštingumo, gyvenimo ir profesinių įgūdžių ugdymo).
- f. Vystant veiklą naudoti menines priemones, pasitelkiant juslinę, performanso ir meno bei amatų raišką.
- g. Plėtoti veiklą, susijusią su žinomomis meninėmis raiškomis ir meno kūrimo veikla, kad būtų palaikomas reflektyvus požiūris į patirtį ir prasmės kūrimą, susijusį su tiesioginiu dalyvavimu.

Norint veiksmingai integruoti perspektyvas, taikomi tam tikri metodiniai pasirinkimai, kurie yra svarbūs INCREA+ projektui.

h. Kiekvienoje mokymo programos veikloje naudoti kelias menines vaizdavimo, apdoravimo ir išraiškos priemones.

i. Aktyviai įtraukti dalyvius į pasakojimus, susijusius su įtraukimu, ir įgūdžius, kurie yra svarbūs

įtraukiam asmeniniam augimui.

j. Įvertinkite mokymąsi pagal įvairias temas ir perspektyvas.

k. Įtraukite reflektuojančius klausimus ir kitas priemones, skirtas paremti meninės patirties ar produkto gamybą.

l. Sutelkite reflektuojamuosius klausimus į įtraukimo problemas ir 12-uosius įgūdžius, atsižvelgiant į jų aktualumo suvokimą, taip pat aktyvų įsitraukimą į iniciatyvų elgesį dalyvaujant ugdymo programos vykdyme.

Spręsdama ir svarstydamą įtaukties iššūkius, dirbdama su 21-ojo amžiaus įgūdžiais ir ugdydamą įvairias meno veiklas, kurios kartu stipriai ir inovatyviai remia ugdymo programą, INCREA+ skatins patiriamą gerovę, įtraukumą ir teigiamą būsimųjų suaugusiųjų vystymąsi.